

Till Näringsdepartementet

n.registrator@regeringskansliet.se

Ref: N2015-2989-HL SmåKom

Service i glesbygd, SOU 2105:35 – yttrande från SmåKom

SmåKom ställer sig positiv förslagen om utökad stöd till butiker i glesbygd. Vi ser det som ett steg på vägen att kunna behålla ett grundläggande utbud av service på utsatta platser.

Våra kommentarer och synpunkter:

Kapitel 3 punkt 3.4: Attraktiva miljöer – service en beståndsdel

SmåKom instämmer i att ”Sveriges landsbygder behöver tillgänglighet till service men också nya och växande företag”.

En viktig aspekt är enligt SmåKom att Sveriges landsbygder också behöver de statliga myndigheterna och företagen. Den centralisering av statlig verksamhet som pågår har nyligen uppmärksammats av riksdag och regering, vilket är mycket positivt. Att staten finns i alla delar av landet bidrar till att fler företag skapas, att servicenivån upprätthålls och att därigenom en utveckling möjliggörs.

Kapitel 5: Tillgången till kommersiell service i glesbygd

Utredningens beskrivning av utvecklingen av apoteks- och postservice visar att antalet apoteksombud minskat och att allt fler postkunder har allt längre till postutdelningen. Skyldigheten att dela ut post fem dagar i veckan till alla hushåll frångås. Antalet serviceställen för betaltjänster har minskat, enligt utredaren främst med anledning av Finansinspektionens beslut. Utredningens syfte att hejda denna nedmontering av service är lovvärd.

Punkt 5.6 Tillgången till elektroniska kommunikationer

Utredningen konstaterar att det inte finns fungerande bredband och mobiltelefoni i tillräcklig omfattning i glesbygd. SmåKom under lång tid ställt fast att landsbygden har halkat efter i den digitala utvecklingen. Även om det, som utredaren nämner, sker en satsning på bredband i landsbygdsprogrammet, är detta otillräckligt. 3-4 miljarder kronor räcker enligt Jordbruksverket till ca 500 000 anslutningar. Att fibrera hela Sverige kostar uppskattningsvis 30-50 miljarder kronor. Kostnaden är osäker bland annat på grund av att vi ännu inte har uppgifter om hur mycket offentlig fiberkabel, lämpligt för bredband, som finns tillgänglig i Sverige. En statlig utredning pågår om detta.

Samtidigt fortsätter det halvstatliga företaget TeliaSonera att dra fiber förbi Sveriges landsbygder (Enligt SVT, ”Sverige idag”, den 21 maj 2015). Någon samförläggning av kommunal fiber i

TeliaSoneras diken tillåts inte av företaget. Byar som vill ansluta sig nekats tillträde.

Enligt SmåKom är detta en konsekvens av att samhället avstått från att äga och därmed kontrollera denna för samhällsfunktioner så viktiga infrastruktur. Styrningen av bolag där staten har ägarintressen tycks inte heller fungera, varken sett ur samhällsekonomisk eller landsbygdsutvecklande synvinkel. Detta är djupt beklagligt och ett stort hinder för utvecklingen, inklusive kommersiell service.

Kapitel 6: Arbetet med tillgänglighet till kommersiell service

I Sverige har samverkansorgan, länsstyrelser och landsting regionalt utvecklingsansvar och ansvar för företagsstöd. Geografin överensstämmer dock inte vad gäller de båda ansvarområdena (fig. 6.1 och 6.2 i utredningen). Det vore enligt SmåKom önskvärt att harmonisera ansvaret geografisk för att minska byråkratin något.

Utredningen anser (under p 6.4) att ”Tillväxtverket bör medverka till att insatser genomförs i länen för att stödja kommuner som vill utveckla regionala servicelösningar”. Medel finns tillgängliga genom landsbygdsprogrammet. Det är bra och främjande, hoppas SmåKom.

Punkt 6.3.1 Det kommunala och lokala arbetet i centrum och

Punkt 6.3.6 Samordnade servicelösningar – exempel

SmåKom anser det positivt med de projekt som genomförts med Tillväxtverket som ansvarig, och de kommunala initiativ som utvecklats ur bland annat detta. Vi hoppas att uppföljning visar att flertalet projekt lever vidare också efter projekttiden. Det är angeläget att goda exempel sprids systematiskt och lättillgängligt till alla regioner och kommuner, exempelvis genom en databank.

Punkt 6.3.2 Att stödja kommunernas arbete med tillgänglighet till service

Det är uppenbart att stöd och samarbete behövs för särskilt små kommuner i detta arbete. Länsstyrelsen i Dalarna har haft en samordnande roll för länets kommuner, med bland annat målet att alla kommuner i länet ska ha en varuförsörjningsplan. Detta arbete kan också tjäna som föredöme för andra, även om många olösta problem finns.

SmåKom vill också understryka betydelsen av att samverkan fungerar mellan stödbeviljande myndighet och aktuell kommun.

Punkt 6.3.3 Kommunernas roll för stöd till kommersiell service, 6.3.4 Kommunernas översiktsplaner, och punkt 6.3.7 Kommunernas planering

SmåKom anser det rimligt att ”kommunen har planerat varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas”. Att i nya översiktsplaner också identifiera behovet är ett sätt att få in detta i planeringen.

Kapitel 7 punkt 7.9 : Nya stöd till apotek och betaltjänster

7.9.1 Apotek i glesbygd och apoteksombud – ombuden behövs!

SmåKom ser, liksom utredningen, en mycket stor fara i att ombudsverksamheten utarmas inom en snar framtid. SmåKom delar utredningens oro, och anser att det är nödvändigt att utredningens förslag genomförs om ett fortsatt ansvar kvarstår för Apoteket AB om att behålla de 700 apoteksombuden. Apoteket AB har vid sin stämma i april 2015 beslutat att förlänga åtagandet till 30 juni 2016, men en mera långsiktig lösning behövs.

8.1 En tillfredsställande försörjning

SmåKom vill understryka utredningens konstaterande:

Mobiltelefoni och bredband är en grundläggande infrastruktur som privatpersoner och företag är beroende av.

SmåKom anser att det brister i statens ansvarstagande för denna infrastruktur. Det krävs skyndsamma insatser av regeringen, vilka inkluderar anvisningar till expertmyndigheten Post- och telestyrelsen (PTS).

SmåKom har inget att invända mot utredningens förslag, men vi konstaterar samtidigt att ambitionsnivån inte är hög; utredningen anser att det är nödvändigt ”att upprätthålla servicen på åtminstone dagens nivå”.

SmåKom anser att en ytterligare utveckling mycket väl kan ske under förutsättning att politiska beslut fattas om

- en digital agenda som också gäller landsbygden, där tillgång till elektronisk infrastruktur säkras
- att staten ser till att statlig verksamhet återförs och blir kvar på landsbygden.

Punkt 12.4 – Upprätthålla annan grundläggande kommersiell service

SmåKom instämmer i utredningens viktiga förslag under punkten 12.4. De statliga bolagens samordningsmöjligheter och bolagens särskilda ansvar för glesbygden måste framhävas. Riksrevisorerna har konstaterat att bolagsstyrningen kan bli bättre och att samhällsmål måste beaktas och prioriteras utöver de affärsmässiga målen. Detta vill också SmåKom lyfta.

SmåKoms styrelse har antagit detta yttrande den 2 juni 2015.

Peter Lindroth, ordförande

Hilkka Eskelinen, sekreterare